

Långben Rese

Bohuslänsk sägen
Berättad av Fredrik Nycander

Ur Vikarvets årsbok 1920

ÖFVER markerna längs Västersalt drog ett kämpatåg. Skönskrudade ryttare tyglade sina frustande hästar. Främst red Didrik, konung i Brattingsborg vid Iföns strand i Skåne. Var hans ämnan att befria kustnejderna från en vild härjare, Långben rese i Bratteskog vid Godmarens strand.

Af alla Didriks kämpar var Vidrik Velandsson ypperst. Månget dåd hade han utfört i huggstrid, aldrig vek och svek han.

Då konungen hörde mäle om Långbens framfart, sporde han sina män, hvem af dem, som vilte åtaga sig att gifva den fruktansvärde bane. Alla undskyllde sig utom Vidrik, som förut dräpt Skånes värsta troll i Långeskog. Han lofvade fälla Ranrikes plågåre. Att bevittna stridens utgång medföljde drotten med stor hird.

Det kvällades öfver kusten, solen sökte västerskär. Hafvet purprades, fåglar skriade mot natt. Stilla stodo strandens skogar. Ljum var sommarluften.

Gångarne kråmade sig, lyfte hofvarne i skridt. Hårdt hördes trampet mot sand och sten.

Drotten närmast red Vidrik i elfenbenssadel. Lätt diktade han visor, sjöng nu med ung och kraftig stämma:

Trehundra hirdmän tåga här framt
kung Didrik leder vår skara,
Långben vill jag komma på skam,
han vållar de räners fara. I riden med mig om en afton.

Vida: hördes sången öfver stillnande vågor. Svarade ekot i bergväggarna.

Långben hvilar i Bratteskog,
ingen törs honom väcka.
Med svärdet jag finner den lede nog,
hur styggt han än må sig sträcka.
I riden med mig om en afton.

Hästarne spetsade öronen i lyssnan. Stoltast var kvädarens bärare vid sin herres röst.

Den resen dräper och rånar guld,
i berget mände det glimma.
Snart stige en sol, ej trollet huld,
snart komme dess sista timma!
I riden med mig om en afton,

Hirdmännen sågo på hvarandra. Mången menade det ovisst, om trollet skulle besegras.
Nickade drotten uppmuntrande åt den kampglade.
– Varsel vare din visa öm säll strid!

Lång var vägen norrut. Natt skymde, dag grydde. Blänkte hjälmar och vapen i solgnister, föll
dagg därpå i dunkel.
Till sist nåddes fjordarnes land. Från klippvidd och däld gick ridten in i Bratteskog. Sade då
Vidrik:
– Här må vi stanna, konung! Allena ride jag den ensliga stigen till skogens djup!

– Varde det som du äskar! samtyckte drotten.

Stego nu alla ur sadlarne, bundo sina hästar i remtygen vid trädstammarne. Gnäggade
gångarne, reddes dem grönbcte.

Hungriga voro männen af färden, Svenner tömde kostsäckar, fyllde mjödhorn. När måltiden
var ändad, skilde sig Vidrik från de öfriga, red spejande på den smala skogsleden.

Svårt var komma där fram. Snår snärjde, ormar hväste. Vidrik högg efter etterslungarne.
Trofast gick hästen vid hans tag i tyglarne.

Han förnam ett underligt ljud, det lät som kastades stenar utför berg. Så nådde han en lid. Han
stannade tvärt. Framför honom på marken låg ett vidunder och snarkade. Luften skakade af
oljudet.

Trollet hade en kropp så stor som en hval. Ben och armar liknade tjocka stammar. Fötterna
hade öckstockens längd, Hufvudet var lurfvigt som en mossig stubbe, öronen öppnade sig som
hafssnäckor, ögonen voro som glödande stenkulor.

Slem var jättens uppsyn, mången skulle studsat därvid. Men Vidrik ropade, så högt han
förmådde:

– Res dig upp. Långben, gå till envig med mig!
Då vaknade fulingen, lyfte på ena örat och undrade:
– Hvad är det för en liten fågel, som kvittrar?
– Ingalunda är det en fågel. En kämpe är det, som vill slåss med dig.

Resen gnuggade sig i ögonen, storglodde och hånskrattade.
– Ett människokryp på ett fyrfotakräk! I femton år har ingen vågat söka mig. Rid bort, fagre
ungersven, om det lyster dig lefva!

Ej aktade Vidrik varningen. Han eggade sin springare, att denne rände upp på resens bröst och
bräckte hans sju refben.

I vredesmod steg Långben upp, ruskade på sig som ett storträd i storm. Därpå grep han sin
stålstång, som låg bredvid honom, kastade den mot fridstöraren. Men denne svängde sig så
vigt undan, att stången flög mot berget och trubbades.

Illa jämrade sig spjutsvingaren öfver misskastet, Vidrik skrattade, ryckte sitt svärd ur bältet,
gaf tursen ett brösthugg, att blodet forsade.

Långben vrålade af smärta.
– Förbannad vare du för såret!

Hans ögon gnistrade, han lyfte de ludna armarne. Men hotet bet ej på hans fiende.

När den sårade något lugnat sig, sporde han efter den djärfves namn.
Svarade denne:

– Vill du lyss till min börd saga, skall jag tälja. Mitt namn är Vidrik Velandsson, kämpe hos Didrik, den bårdaste drott. Min fader var Vaulunder, mästerns meden, den mångnamnade. Hans maka hette Allhvit, en af Odens sköldmör. Nio år lefde de samman, då begynte hon tråna till Valhall, tog svanhamn, flög hän från sin make. Allena i Ulfdalen, stod min fader i sin smedja, slog guldets röda kring ädla stenar. Fick konung Nidad nys om hans skatter, rövade dem, förde honom själf till sin borg, afskar hans knäsenor, att han ej kunde fly. Stod nu mästern vid städ, ässa och läskho, smidde dyrgripar åt Nidad, Men han tog hämnd, dröp Nidads två späda söner, äktade i lön hans dotter. Smidde han sig guldvingar, flög bort från den kvalde drotten. Föddes jag ur stolts Botvilds sköte, är jag af drott börd.

– Diger var sagan, menade jätten. Men ej aktar jag: hög härkomst, blott styrka. Yppa mig nu dina vapens, din springares namn!

– Mimnering heter mitt svärd, smidt af min fader, härdadt i kämpablod, Skräpping min sköld, signad med min faders märke, tången och hammaren. Blank min hjälm, af hårdaste stål med guldorm uppå, Skymling min häst, aldrig skyggande i strid. Och skall jag smula dig i stycken så små som lindens löf, visar du mig icke de skatter, du dolt efter rånmod på jordbyggare.

– Aldrig tar du mitt guld, stalldräng! hånade jätten. Men så lågande blickar sände honom Vidrik, att han skyggade, ty vapenlös och stympad var han. Låtsade han foga sig, började krypa bort till ett berg. Bredvid honom red kämpen, och voro de därvid lika höga.

När de kommit till gråsidan, sade Långben:

– Stig ned från hästryggen, vältra bort dörrstenen, om du kan, tag mitt guld!

Stolt genmälte Vidrik:

– Bård kämpe öder ej sin kraft på att vältra stenar, Gör det själf!

– Du mäktar ej, svaging! retades resen. Röt då ryttaren:

– Rulla dän stenen, eljest klyfver jag hjässan din! Räddes Långben för hotet.

– Med två fingrar orkar jag mer än du med bägge händer, yfde han.

Vred han så undan blocket, I bergkammaren sken guldets så starkt, att den ovanes ögon bländades. Skatternas tjuf sade, i akt att innestänga och ihjälhungra sin plågåre:

– Rid in i berget, jag kommer efter! Vidrik, anande list, svarade:

– Väl ser jag din höfviskhet, då du ber gästen stiga först. Men vill jag vara än mer höfvisk och låta värden gå först. Gack alltså du före mig, Långben!

Det ansikte, denne nu visade, var svart af dödsskräck. Dock tordes han ej annat än hörsamma. In kröp han. Då svängde Vidrik Mimnering, högg hufvudet af det ledaste bland troll.

Han hoppade till marken, reste den döda kroppen mot en ek. En stund betraktade han dyrgriparne. Därpå log han lustigt, insmorde både sig och Skymling med jätteblodet, satte sig upp, sprängde därifrån.

När han nått lägret, där det glammades vid tärningspel och dryckjom, upphörde sorlet. Alla såga honom svåra röd, undrade storligen, Drotten mörknade:

– Icke gaf du den resen bane. Våt är du af sårvin.

– Jättar äro ej att leka med, tyckte Vidrik, Hirdmännen utbytte blickar, ryckte på skulderna. Skadeglada, menade somliga, att den högmodige gunstlingen nu fått sin lön. Den besegrades sol skulle slockna! Andra sågo deltagande på den nedblodade. Klart skönjde Vidrik, hvar han hade vänner och fiender. Högt talade han:

– Med den dräpte Långbens blod höljde jag mig och Skymlirig för att se verkan däraf. Lärorik var min skämtan.

De, som gladts åt hans ofärd, skyndade att smickra honom för dödshugget, de, som bekymrats, visade ärlig glädje. Af alla var drotten gladast,

– Hell dig, götarnes härligaste kämpe! Vida må du rosas i landet!

– Månde jag visa eder de sköna dyrgriparne, föreslog banemannen.

Sedan blodet borttvagits, red hela skaran stigen fram.

När hirdmännen fingo se den hufvudlöse mot eken, förskräcktes de, gåfvo sina springare fria tyglar. Drotten, som satt stilla på sin hingst, vredgades öfver deras rädsla, ropade dem tillbaka. Vidrik spetsade orden:

– Hur skullen I kunnat möta honom lefvande, då I ej törens se honom död!

Skamset redo de hugvilsne åter fram ur snåren. Besågo nu alla guldets i berget, tjusades däraf. Vidrik bugade sig för konungen.

– Skänker jag dig dessa skatter, herre. Gladt tjänar jag dig.

Rörd tog drotten till orda,

– Ingalunda ärnar jag behålla allt, Halfparten gifver jag dig för din tapperhet, Hirdmännen varde utan, skämtade han.

Dessa fingo brådt att syssla med remtygen för att dölja sin förlägenhet.

Lastades nu hästarne med den gyllene bördan. Mot söder anträdde ridten. Öfverallt, där följet drog fram, hyllades Vidrik för bragden.

I sagan lefver hjälten. Vid hans graf dröjer den dådkäre. Vid Grosby, nära Ucklums kyrka på Inland, hugfästa tvästenar den väldiges minne.

Men Långbens graf visas i Brodalen nära gården Hallind. Den utgöres af en treuddig stensättnmg. härmande armar och bål, Tufvorna öfverväxa stenarne, men jättens namn manar de ädle till det ondas bane.